

ανάμεσα σε άλλους, διδάσκει ότι κάθε κείμενο συγκροτεί τον δικό του συγγραφέα, ο οποίος δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με τον φυσικό αυτουργό του ίδιου. Είναι ως αυτό ένα από τα παράδοξα της γραφής. Π.χ. ο «κ. Θ. Π. Λιανός» που υπογράφει στο ίδιο φύλλο του *Βήματος* ένα κείμενο για την απασχόληση των Πανεπιστημιακών είναι «άλλος». Τόσο δε «άλλος» ώστε να μη δυσκολεύομαι να συμφωνήσω με αυτόν στα περισσότερα απ' όσα γράφει.

Απρίλιος 1995

**ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΟΚΑΛ:
ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΣΥΓΚΥΡΙΑ**

Περιπτώσεις επιτυχημένης εξαπάτησης κατά τεκμήριο σοβαρών και έγκυρων περιοδικών (ή ακόμη και άλλων επιστημονικών ή ακαδημαϊκών φορέων) έχουν υπάρξει, δόξα των θεών, ουκ ολίγες στην πρόσφατη ιστορία μας. Τα δε συναφή κίνητρα διέθεταν όλη την ποθούμενη ποικιλία. Από την έμπρακτη καταγγελία μιας απαράδεκτης σοβαροφάνειας μέχρι την ιδιοτελέστατη επιζήτηση υψηλών κερδών της μιας ή της άλλης κατηγορίας. Η «υπόθεση Σόκαλ», λοιπόν, δεν υπήρξε η πρώτη του είδους της ούτε μάλλον θα είναι η τελευταία. Ήταν δε απολύτως εύλογο να περιμένουμε πως θα επαναλαμβάνοταν και με αυτήν την αφορμή η πάντοτε χρήσιμη συζήτηση των γενικών ζητημάτων που θίγει μια τέτοια εξαπάτηση: τι σημαίνει σήμερα επιστημονική δημοσίευση και τι επιστημονική εγκυρότητα, ποια είναι τα σχετικά κριτήρια και πώς εξασφαλίζονται, αν είναι ή όχι θεμιτή η πράξη του Σόκαλ και ούτω καθεξής. Όπως ήταν εύλογο και να περιμένουμε πως η εξειδίκευση αυτών των ζητημάτων στον ιδιαίτερο επιστημονικό-ακαδημαϊκό χώρο όπου έγινε η εξαπάτηση θα επιστράτευε το δέον πάθος τόσο των θιγομένων όσο και των θιγόντων.

Ωστόσο η «υπόθεση Σόκαλ» δεν σεβάστηκε καθόλου το παραπάνω εύλογο πλαίσιο κι απλώθηκε πολύ πιο πέρα από τον επιστημονικό-ακαδημαϊκό χώρο όπου

ανήκει το θύμα της εξαπάτησης —το περιοδικό *Social Text*— φτάνοντας να γίνει πρωτοσέλιδο στις μεγαλύτερες εφημερίδες του κόσμου. Αν δε λάβουμε υπ' όψιν μας δύο εν προκειμένω αδιαμφισβήτητα δεδομένα, δημιουργείται το ερώτημα του πώς και του γιατί τα πράγματα ακολούθησαν αυτήν την πορεία. Τα δεδομένα αυτά είναι τα εξής: Πρώτον, άλλες ανάλογες περιπτώσεις εξαπάτησης που αφορούσαν πράγματα όντως ιδιαίτερα σοβαρά δεν ευτύχησαν να αποκτήσουν μια τέτοια καθολική κάλυψη. Δεύτερον, ο χώρος στον οποίον κινείται το εν λόγω περιοδικό ήταν περίπου άγνωστος στο κοινό των μεγάλων εφημερίδων που ασχολήθηκαν με το θέμα —τουλάχιστον της Ευρώπης. Άρα το καθαυτό διακύνευμα της εξαπάτησης φαινόταν κατ' αρχήν ότι μπορεί να απασχολεί μόνον ελάχιστους. Αυτό που δημιουργεί απορία, λοιπόν, είναι το πώς έφτασε η φαινομενικά ασήμαντη «υπόθεση Σόκαλ» να προκαλέσει και να εξακολουθεί να προκαλεί αυτό το τεράστιο ενδιαφέρον. Καθώς δε το συναφές ερώτημα ελάχιστους απασχόλησε μέσα στο κουρνιαχτό που εξαπολύθηκε, δεν είναι ίσως άσκοπο να προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τα πράγματα κάπως από πιο κοντά.

Οπότε έχουμε και λέμε:

1. Μετά το τέλος του πολέμου του Βιετνάμ και αφού κόπασε το κύμα της αμφισβήτησης που είχε σαρώσει την Αμερική εκείνα τα χρόνια, πολλοί από τους νέους που είχαν τότε πρωτοστατήσει δεν ακολούθησαν το «κίνημα» των γιάπτηδων και δρήκαν καταφύγιο στα πανεπιστήμια. Παράλληλα, ο αγώνας για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα των μαύρων και των άλλων μειονοτήτων οδήγησε στην αποκατάσταση μιας ολόκληρης δέσμης από «θετικές διακρίσεις» σε ό,τι αφορά, ανάμεσα σε πολλά άλλα, και την πρόσληψη σε πανε-

πιστηματικές θέσεις. Η συμβολή των δύο αυτών ρευμάτων δημιούργησε μια Πανεπιστημιακή Αριστερά μεγάλη σε όγκο, επαγγελματικά κατοχυρωμένη και με ιδιαίτερο δυναμισμό.

2. Η κυριότερη ίσως θεσμική παρέμβαση αυτής της Αριστεράς σε ό,τι αφορά τη δομή και το περιεχόμενο σπουδών υπήρξε η δημιουργία ενός νέου ακαδημαϊκού κλάδου, αυτού των «πολιτισμικών σπουδών» (cultural studies). Πρόκειται για ρητά διεπιστημονική προσέγγιση στο πλαίσιο της οποίας μελετώνται κυρίως τα έργα του λεγόμενου «λαϊκού πολιτισμού» και της πλατιάς κατανάλωσης (κινηματογραφικές ταινίες, μουσικά βίντεο, φτηνά ρομάντζα, αστυνομικά μυθιστορήματα κ.λπ.), δηλαδή έργα τα οποία δεν είχαν ευτυχήσει μέχρι τότε να διαβούν τις στενές ακαδημαϊκές πύλες της «σοβαρής» μελέτης. Η ίδρυση αυτού του κλάδου αποτέλεσε με τα τότε δεδομένα και ένα είδος υποκατάστατο πολιτικής δράσης για την εν λόγω Αριστερά.

3. Εν προκειμένω οφείλουμε να σημειώσουμε ότι η περιχαράκωση της Πανεπιστημιακής Αριστεράς στο εσωτερικό των πανεπιστημίων είναι περίπου θεσμικά επιβεβλημένη στην Αμερική. Για παράδειγμα, εκεί είναι περίπου αδιανόητο να υπάρχουν διανοούμενοι που ασχολούνται, ως διανοούμενοι, πολιτικά με τα κοινά. Δεν είναι καν νοητό να γράφουν πανεπιστημιακοί σε εφημερίδες ενώ τα υπάρχοντα πολιτικά κόμματα δεν θέλουν να έχουν τίποτε να κάνουν μαζί τους. Αυτό σημαίνει ότι οι συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες της Πανεπιστημιακής Αριστεράς δεν μπορούν παρά να αποτελούν στοιχεία της πανεπιστημιακής ζωής και κατά συνέπεια να υπόκεινται στις σχετικές δουλείες: τα περιοδικά που ιδρύονται πρέπει να είναι επιστημονικά ή οιονεί επιστημονικά, τα άρθρα εκεί πρέπει να ακολου-

θούν τους κανόνες των επιστημονικών δημοσιεύσεων κ.ο.κ. Σε αυτό το πλαίσιο, άρθρα που εδώ θα θεωρούσαμε «οιρατευμένα», και γι' αυτό μη ακαδημαϊκά, αποτελούν εκεί, εφόσον πληρούν τις αντίστοιχες νόρμες, απολύτως έγκυρες δημοσιεύσεις που προωθούν απρόσκοπτα τη σταδιοδρομία του συγγραφέα τους.

4. Την περίοδο που εξετάζουμε, η Γαλλική σκέψη της δεκαετίας του '60 (Ντεριντά, Φουκώ, Λακάν, Αλτουσέρ κ.λπ.) εισέβαλε στα Αμερικανικά Πανεπιστήμια μέσω κυρίως των Τμημάτων Γλώσσας και Λογοτεχνίας. Η σκέψη αυτή συνδέθηκε αμέσως με τα προγράμματα πολιτισμικών σπουδών προσφέροντας στα τελευταία την επιπρόσθετη αίγλη ενός ολόκληρου φάσματος συστημάτοποιημένων ιδεών οι οποίες, τουλάχιστον για τα αμερικανικά δεδομένα, και απολύτως καινούργιες ήταν και πολλαπλώς αποτελεσματικές.

5. Στα περισσότερα πανεπιστήμια τα προγράμματα πολιτισμικών σπουδών είχαν μεγάλη επιτυχία, αφού, εκτός των άλλων, φαίνονταν να προσφέρουν νέες προσεγγίσεις στη μελέτη των συναφών ζητημάτων, άρα και νέες προοπτικές για την αριστερή σκέψη, τουλάχιστον έμμεσα. Αυτά δε αναπτύσσονταν μέσα σ' ένα αφύγως δημοκρατικό πλαίσιο, όπου, λόγω και των «θετικών διακρίσεων», πανεπιστημιακοί που προέρχονταν από διάφορα «κμειοψηφικά» πολιτισμικά πλαίσια μπορούσαν να διδάξουν με απόλυτη ισοτιμία μαθήματα που είχαν να κάνουν με τη δική τους ιδιαίτερη ταυτότητα. Ήταν αυτή η λίγο-πολύ αρμονική συνύπαρξη πολλών διαφορετικών πολιτισμικών ταυτοτήτων στο ίδιο πανεπιστημιακό πλαίσιο (και εδώ πρέπει να συμπεριλάβουμε και τους «εκπροσώπους» άλλων κινημάτων που είχαν ως αντικείμενο τη νομιμοποίηση της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους, σεξουαλικής ή άλλης, όπως τις φεμινίστριες, τους

ομοφυλόφιλους κ.λπ.) οδήγησε στη διατύπωση μιας «πολυπολιτισμικής» εκπαιδευτικής και ερευνητικής στρατηγικής (multiculturalism).

6. Βοηθάει εδώ να σημειώσουμε ότι η νομολαγνική αντιμετώπιση από τους Αμερικάνους των ζητημάτων που τους προκύπτουν δεν μπορούσε παρά να οδηγήσει και στην θεωρική κατοχύρωση της «πολυπολιτισμικότητας». Η «πολιτική ορθότητα» (political correctness), με όλες τις γραφικές έως επικίνδυνες εκφάνσεις της που έχουν γίνει πλέον ευρύτατα γνωστές, έκανε έτσι την εμφάνισή της ως η οινούντη νομική μορφή που συμπυκνώνει τις απαυτήσεις προστασίας, τουλάχιστον ενδοπανεπιστηματικά, της «πολυπολιτισμικότητας».

7. Όλα αυτά, βέβαια, δεν μπορούσαν να περάσουν χωρίς αντιστάσεις. Μετά μια πρώτη περίοδο αμιχανίας και σιωπής, η πανεπιστημιακή συντήρηση άρχισε σιγά-σιγά να εκφράζεται και να εκδηλώνει έντονα τη δυσαρέσκειά της. Για ευνόητους δε λόγους, προφανώς αμιγώς πολιτικούς, αυτή δεν μπορούσε να θίξει ευθέως αυτή καθ' εαυτή την «πολυπολιτισμικότητα». (Με τα τότε δεδομένα, κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε περίπου με ρατσισμό). Ετσι κύριο αν όχι αποκλειστικό στόχο αποτέλεσε η «ξενόφερτη» γαλλική σκέψη. Πρώτοι σήκωσαν το λίθο του αναθέματος ορισμένοι καθιερωμένοι κριτικοί της λογοτεχνίας. Νιώθοντας να χάνουν το κύρος τους (και τους φοιτητές τους), αυτοί αρνήθηκαν να «επανεκπαιδευθούν» ασχολούμενοι σοδαρά με το επίδικο έργο, πράγμα που ωστόσο δεν παρέλειψαν να κάνουν αρκετοί συνάδελφοί τους, κι άρχισαν να αρθρογραφούν με πύρινα κείμενα, όπου η απόλυτη έλλειψη κατανόησης συνδυαζόταν άριστα με την προσωπική πικρία και την τυφλή οργή. Στο χορό προστέθηκαν γρήγορα κι αρκετοί φιλόσοφοι, υπερασπιστές της Λο-

γικής και του Ορθού Λόγου, δηλαδή της «αναλυτικής» λεγομένης φιλοσοφικής παράδοσης. Προφανώς ένοιωσαν κι αυτοί να κινδυνεύουν καθώς η εν λόγω σκέψη, αφού είχε κυριεύσει τα Τμήματα Γλώσσας και Λογοτεχνίας και τα προγράμματα πολιτισμικών σπουδών, είχε αρχίσει να διαχέεται προς τον φυσικότερο χώρο της, εκείνον των Τμημάτων Φιλοσοφίας. Κάποιοι δε από τους τελευταίους, αρκετά επιφανείς οι περισσότεροι, έφτασαν μέχρι το σημείο να συντάξουν από κοινού επιστολή προς τον Φρανσουά Μιτεράν(!) για να τον αποτρέψουν από το να «διορίσει»(!) τον Ντεριντά πρόεδρο του Collège Internationale de Philosophie που είχε ιδρυθεί εκείνα τα χρόνια στη Γαλλία! Ωστόσο οι αντιδράσεις αυτές και λίγα αποτελέσματα επέφεραν στο εσωτερικό του Αμερικανικού Πανεπιστημίου και λίγο ακούστηκαν στο εξωτερικό του.

8. Μέσα στη γενικότερη πολιτική ένδεια που χαρακτηρίζει την αμερικανική ζωή, δηλαδή με την απουσία των συναφών ελέγχων, η «πολυπολιτισμικότητα» και η «πολιτική ορθότητα» οδήγησαν τα τελευταία χρόνια σε ακρότητες και υπερβολές κάθε είδους. Η γόνιμη αμφισβήτηση κάποιων παγιωμένων αντιλήψεων για τον Δυτικό πολιτισμό έφτασε σε κάποιους κύκλους —πολύ μικρούς, είναι η αλήθεια— να σημαίνει την πλήρη σχετικοποίηση κάθε πολιτισμικής παραγωγής του παρόντος ή του παρελθόντος και την ευθεία ταύτιση όλων ανεξαιρέτως των μεγάλων έργων του πολιτισμού αυτού με προϊόντα «ιμπεριαλισμού». Στους κύκλους αυτούς κύριος εχθρός έγιναν οι «γνευροί λευκοί Ευρωπαίοι άρρενες» (οι περίφημοι Dead White European Males), στους οποίους συγκαταλέγονταν όλοι ανεξαιρέτως οι μεγάλοι συγγραφείς από τους αρχαίους τραγικούς μέχρι τον Σαΐξπηρ και τον Μπέκετ. Το ξήτημα της «Μαύρης

Αθηνάς», που μας απασχόλησε κι εδώ, σ' αυτούς τους κύκλους έχει τη ρίζα του. Το όλο δε «μεταμοντέρνο» κλίμα που κυριαρχεί με τον τρόπο του στα πνευματικά δρώμενα του καιρού μας βοήθησε προφανώς αυτές τις εξελίξεις.

9. Να προσθέσουμε εδώ ότι η μετά τον Τόμας Κουν φιλοσοφία της επιστήμης (η Δομή των Επιστημονικών Επαναστάσεων δημοσιεύθηκε το 1962), χωρίς καθόλου να σχετίζεται ρητά με τα παραπάνω, υπέβαλε σε ιδιαίτερα αποτελεσματική κριτική την πεποίθηση ότι ένας και ενιαίος είναι ο Ορθός Λόγος (περίπου αυτός που ταυτίζεται με την Τυπική Λογική και εδράζεται στην Ουδέτερη Παρατήρηση και το Πείραμα) και μία και ενιαία είναι η Επιστήμη αυτού, η οποία έχει το επιπλέον χάρισμα να προοδεύει σωρευτικά και αενάως. Ο Πωλ Φεγεράμπεντ ωιζοσπαστικοποίησε τις απόψεις του Κουν προς την κατεύθυνση ενός ακραίου, κάποιες φορές, σχετικισμού ενώ το λεγόμενο «Ισχυρό Πρόγραμμα» της «Σχολής του Εδιμβούργου» διατύπωσε λίγο αργότερα την άποψη της «κοινωνικής κατασκευασιοκρατίας» (social constructivism), σύμφωνα με την οποία όλα τα επιστημονικά επιτεύγματα αποτελούν αμιγώς κοινωνικές κατασκευές που γίνονται αποδεκτές και νομιμοποιούνται μόνο για λόγους συσχετισμού δυνάμεων. Μολονότι τα ρεύματα αυτά ήταν ρητά ενταγμένα στο εσωτερικό του κλάδου της φιλοσοφίας και της ιστορίας της επιστήμης, δηλαδή ήταν δέσμια της συναφούς πειθαρχίας και των αυστηρών εκεί κανόνων επιχειρηματολογίας, ο χύδην «μεταμοντερνισμός» δεν δίστασε να αναζητήσει και εκεί υπέρμαχους των «απόφεων» του. Παράλληλα, κάποιοι φιλόσοφοι και ιστορικοί της επιστήμης (παράδειγμα ο Μπρούνο Λατούρ)

έφτιαξαν όνομα γιατί θέλησαν να προσδεθούν άκριτα στη σχετική μόδα.

10. Κάποια στιγμή η αντίδραση σε ολόκληρη αυτήν την κατάσταση πήρε τον πολιτικό χαρακτήρα που αντιστοιχεί στα αμερικανικά πράγματα. Συγκεκριμένα, ο Allan Bloom, ευρύτερα γνωστός συντηρητικός διανοούμενος, έγραψε για το ευρύ κοινό το *Closing of the American Mind*, βιβλίο που έγινε αμέσως μπεστσέλερ. Το παράδειγμά του δε ακολούθησαν γρήγορα και άλλοι. Όλα τα βιβλία αυτά (με σαφώς καλύτερο εκείνο του Μπλουμ), δεν είχαν ως στόχο υπερβολές και ακρότητες σαν αυτές που μόλις αναφέρθηκαν. Αυτά προσπάθησαν, ούτως ειπείν, να πιάσουν τον ταύρο από τα κέρατα: αυτά καθ' εαυτά τα ιδεώδη του αμερικανικού τρόπου ζωής και του δυτικού πολιτισμού εν γένει υπονομεύονταν ύπουλα από τη γαλλική σκέψη που, όπως είναι σε όλους γνωστό, δεν γνώριζε ποτέ ιερό και όσιο. Ο Ντεριντά και ο Φουκώ αναγορεύτηκαν ονομαστικά σε μιάσματα που μολύνουν τον υγιή ιστό της Αμερικανικής κοινωνίας και κηρύχθηκαν εχθροί του Έθνους και του Πολιτισμού γενικώς. Επιπροσθέτως, η αυξανόμενη ανεργία των πτυχιούχων έδινε πρόσφορο έδαφος για την καταγγελία ολόκληρης της δέσμης των «θετικών διακρίσεων» και, από κει, για την επανενεργοποίηση, σε «ουδέτερο», «επιστημονικό» επίπεδο τούτη τη φορά, πολλών από τα ρατσιστικά αντανακλαστικά της Αμερικανικής κοινωνίας. Το μέτωπο της πανεπιστημιακής συντήρησης είχε δρει τελικά και την πολιτική φωνή που αποζητούσε.

11. Ο συγκεκριμένος πανεπιστημιακός στόχος της επίθεσης του Μπλουμ και των συν αυτώ ήταν το πρόγραμμα κοριμού των ανθρωπιστικών σπουδών, πρόγραμμα που είναι περίπου υποχρεωτικό για όλους τους φοιτητές των αμερικανικών πανεπιστημίων. Θέση του

Μπλουμ και των συμμάχων του ήταν η ανάγκη επιστροφής στις δοκιμασμένες αρχές της ανθρωπιστικής παιδείας, εκείνης που καλλιεργεί τις θεμελιώδεις αξίες που πρυτάνευσαν στη συγχρότηση και την ευημερία του αμερικανικού Έθνους, απότοκου του δυτικού πολιτισμού. Ωστόσο, τόσο η θέση των αμερικανικών πανεπιστημίων στην αμερικανική κοινωνία όσο και η εσωτερική δομή τους δεν επιτρέπουν καμιά αλλαγή τέτοιας εμβέλειας χωρίς τη ρητή συγκατάθεση των τελευταίων. Τα ίδια τα πανεπιστημία δε υπόκεινται εν προκειμένω στις απόψεις και στις προτιμήσεις των φοιτητών τους, γιατί είναι αυτοί που πληρώνουν. Η μάχη του Μπλουμ δεν θα μπορούσε λοιπόν να κερδηθεί αν δεν πείθονταν οι ίδιοι οι πανεπιστημιακοί, διδάσκοντες και διδασκόμενοι, να αλλάξουν άρδην τις πεποιθήσεις τους. Τούτο σημαίνει πως το προνομιακό πεδίο της μάχης δεν θα μπορούσε —και δεν μπορεί— να είναι άλλο από εκείνο της πανίσχυσης στην Αμερική κοινής γνώμης: αν αυτή «διαφωτίστε» κατάλληλα, τότε μπορεί να ασκήσει εύκολα την απαιτούμενη αποτελεσματική πίεση. (Μην ξεχνάμε ότι οι Αμερικάνοι φοιτητές έχουν κι αυτοί γονείς).

12. Όπως είναι παγκοίνως γνωστό, η κοινή γνώμη πείθεται με επιχειρήματα που είναι σαφή και ευχρινή, για να θυμηθούμε και τον Καρτέσιο. Τι μπορεί δε να είναι σαφέστερο και ευκρινέστερο από έναν εχθρό με το πρόσωπο του ίδιου του διαβόλου; Ισως δεν είναι δυνατό να μεταφερθεί αυτούσιο στην Αμερική το τρίπτυχο «Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια», αλλά αντικαθίσταται εκεί επάξια από τον Ορθό Λόγο, τις Αιώνιες Αξίες και την Ηθική. Πράγμα που σημαίνει πως ο Ντεριντά, ο Φουκώ και όλοι της παρέας τους κατηγορούθηκαν για όλα τα Μεγάλα Κακά: σοφιστές, στρεψό-

δικοι, διαλυτικοί, μηδενιστές, ανενδοίαστοι υπονομευτές κάθε αξίας και κάθε κανόνα. Μέσα από ένα απίστευτο αμάλγαμα ονομάτων που δεν έχουν απολύτως τίποτε να κάνουν μεταξύ τους, «επιχειρημάτων» που επικαλούνται τα κατώτερα ένστικτα των αναγνωστών τους, «διατριβών» που στηρίζονται αποκλειστικά σε φράσεις αποκομμένες από κάθε συμφραζόμενο και σε εντυπωσιοθηρικά δημοσιογραφικά ευρήματα που μεταφέρονται ανεξέλεγκτα ως αιθεντικά αποφθέγματα των κρινομένων, η πανεπιστημιακή και η συναφής πολιτική συντήρηση έδωσε και συνεχίζει να δίνει με πάθος τον καλόν της αγώνα. Άλλωστε τα ανακλαστικά της εποχής του Μακαρθισμού δεν έχουν ακόμη σύρθει ολότελα.

13. Ο αγώνας αυτός δεν μαίνεται μόνον στο εσωτερικό της Αμερικής. Η αμερικανική πανεπιστημιακή (και όχι μόνο) συντήρηση έχει τα σαφή Ευρωπαϊκά της ερείσματα. Αρκεί να θυμηθούμε τις περιπέτειες του Ντεριντά όταν ένα Τμήμα του άκρως ευποληπτου Πανεπιστημίου του Κέμπριτς τόλμησε να προτείνει την απονομή σε αυτόν ενός τιμητικού διδακτορικού διπλώματος ή να αναλογιστούμε την κομματικο-φιλοσοφική πολιτική που ακολουθεί η σχετικά πρόσφατα ιδρυθείσα Ευρωπαϊκή Εταιρεία υπέρ της Αναλυτικής Φιλοσοφίας (European Society for Analytic Philosophy), με ουσιαστική έδρα το Παρίσι και ένθερμους εκπροσώπους σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Εν προκειμένω δεν είναι τυχαία η διεθνής επιτυχία του ιδιοτελέστατου και πολλαπλώς ελαφρού (για να μην πω τίποτε χειρότερο) πονήματος *La Pensée '68* των Luc Ferry και Alain Renaut. Σε ό,τι αφορά τα καθ' ημάς δε, και ανεξάρτητα από τις Ελληνικές ιδιομορφίες ή του πώς εκτιμά ο καθένας μας τα συναφή επιχειρήματα, αρκετοί θα θυμούνται τη διαμάχη που ξέσπασε πριν λίγα χρόνια

μεταξύ ορισμένων «μοντέρνων» και ορισμένων «παραδοσιακών» κριτικών της λογοτεχνίας.

14. Το *Social Text* είναι ένα σοβαρό και έγκυρο αριστερό περιοδικό με κύριο χώρο αναφοράς αυτόν των «πολιτισμικών σπουδών». Προφανώς δημοσιεύει άρθρα που μπορούν να εγείρουν εντάσεις κάθε λογής ενώ ίσως δεν απέφυγε κάποιες φρόντιση και άρθρα που εκφράζουν τη «μεταμοντέρνα» σύγχυση. Μολονότι όσοι έχουν και την παραμικρή σχέση με περιοδικά οιουδήποτε είδους γνωρίζουν πολύ καλά πως είναι αδύνατο να προφυλάξουν τους εαυτούς τους αποτελεσματικά από εξαπατήσεις τύπου Σόκαλ, είμαστε υποχρεωμένοι να δεχθούμε εκ των υστέρων ότι η δημοσίευση του επίμαχου άρθρου συνιστούσε «λάθος». Οχι απλώς ακαδημαϊκό λάθος, αλλά κάτι χειρότερο: λάθος πολιτικό. Κι αυτό γιατί η εν λόγω δημοσίευση στη σημερινή συγκυρία επέτρεψε τη συντονισμένη επίθεση ενάντια στην πανεπιστημιακή (και όχι μόνον) Αριστερά της Αμερικής. Καθώς δε η Αριστερά αυτή διατηρεί ισχυρές θέσεις στο εσωτερικό των Αμερικανικών Πανεπιστημίων, κάθε πλήγμα εναντίον της είναι καλοδεχούμενο από τους αντιπάλους της που δεν είναι μόνον, που δεν είναι κυρίως, πανεπιστημιακοί. Ούτε μόνον Αμερικανοί. Πράγμα που σημαίνει ότι η διατήρηση ή η μη διατήρηση αυτών των θέσεων συνιστά διακύβευμα κυριολεκτικά παγκόσμιας σημασίας. Ναι, ακόμη και στις λιμές για την Αριστερά μέρες που διάγουμε.

Με αυτά τα δεδομένα, νομίζω πως το γιατί η «υπόθεση Σόκαλ» έτυχε αυτής της κυριολεκτικά τρομερής δημοσιότητας μπορεί κάπως να εξηγηθεί.

Φεβρουάριος 1997

**ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ
ΜΠΑΛΤΑΣ**

Ο Ντεριντά διαβάζει κείμενα και γράφει για κείμενα. Κυρίως κείμενα φιλοσοφικά, αλλά όχι μόνον. Το ενδιαφέρον του εστιάζεται περισσότερο στην πλέξη του συγκεκριμένου κειμένου που διαβάζει πρώτη φορά. Εξετάζοντας από κοντά αυτή την πλέξη, αρχίζει από κάποιο νήμα που κατά κανόνα φαίνεται εντελώς δευτερεύον και περιθωριακό. Πιάνει το νήμα και αρχίζει να το ακολουθεί μεθοδικά, με σεβασμό, με μύριες προφυλάξεις. Έτσι ανακαλύπτει, ανάμεσα στα άλλα, ότι τα κείμενα παραμένουν τις περισσότερες φορές ιδιότροπα ανοικτά, ιδιότροπα διφορούμενα, ότι κείμενα βρίσκονται πλεγμένα και σε μέρη όπου κανείς δεν θα το περίμενε, ότι πολλές από τις τρέχουσες ιδέες που κυκλοφορούν σχετικά με τα είδη, τις δομές, τους σκοπούς, τις εσωτερικές διαιρέσεις των κειμένων είναι πρόχειρες, άδικες, παραπλανητικές. Θέση του ανά χείρας βιβλίου είναι πως το έργο του Ντεριντά μπορεί να μας διδάξει πολλά ακόμα και για είδη κειμένων με τα οποία το ίδιο δεν καταπίνεται ρητά. Ιδιαίτερως κείμενα που αφορούν ζητήματα επιστήμης και ζητήματα πολιτικής. Έστω κι αν πρόκειται για ζητήματα που φαίνεται να φιλοξενούνται στο περιθώριο τόσο της επιστήμης όσο και της πολιτικής...

**Φιλοξενώντας
τον Ζάκ Ντεριντά...**

**Στο περιθώριο
επιστήμης και
πολιτικής**